

SUN'IY INTELLEKT BU...

Toshkent ALFRAGANUS UNIVERSITY.

Sotvoldiyeva Kamola Mamaroziq qizi

talaba.

Annotatsiya. *Bu maqola, sun'iy intellekt haqida umumiy ma'lumotlarni beradi. Maqola, sun'iy intellektning nima ekanligi, uning tarixi, uning foidali va zararli tomonlari va hozirgi kunda hayotimizda o'ynagan ro'liga oid ma'lumotlar beriladi. Sun'iy intellekt mavzusiga oid ushbu maqola, umumiy fikrni beradi va sun'iy intellektning asosiy konseptlariga qisqacha bir ko'rk beradi. Bu maqola sun'iy intellektning o'ziga xos imkoniyatlari, xavfsizlik masalalari va mustaqil rivojlanishi hamda jamiyatga ta'siri haqida asosiy ma'lumotlarni beradi.*

Kalit so'zlar: *Sun'iy intellekt, kompyuterlar, o'z-o'zini o'rganish, algoritmlar, tahlil qilish, avtomatlashtirish, texnologiya, analitik, mexanizmlar, sohalar, etik muammolar, hisoblash, ma'lumot, sanoat, intellektual.*

“Sun'iy intellekt” tushunchasi dastlab AQSHda paydo bo'ldi va sekin-asta boshqa davlatlarda ham keng qo'llanila boshladi.

“Sun'iy intellekt” atamasi 1956-yilda paydo bo'lgan, ammo bugungi kunda SI texnologiyasi ma'lumotlar hajmini ko'paytirish, algoritmlarni takomillashtirish, hisoblash quvvatini va ma'lumotlarni saqlash vositalarini optimallashtirish fonida haqiqiy mashhurlikka erishdi.

“Sun'iy intellekt” (SI), umuman “intellekt” haqidagi tushunchani aniqlab olishimiz kerak. Bu tushunchani oddiy qoida asosida tushuntirish mumkindek tuyuladi, lekin biz buni qila olmaymiz. Chunki hozirda “intellekt va SI haqida biron-bir aniq fikr yo'q. Bu tushunchani turli fan sohalarida ijod qiluvchi olimlarning talqin qilishlari turlicha, fikrlashlarida yakdillik yo'q.

“Intellekt” so'zi lotincha “intellectus” so'zidan kelib chiqqan bo'lib, u bilish (aniqlash), tushunish yoki fahmlash (aql) ma'nosini beradi.

Intellekt-fikrlash qobiliyati, ratsional bilish va shunga o'xshash

Sun'iy intellekt (SI) kompyuterlar yoki sistemalar orqali insonlar kabi o'rganish, fikr yuritish va muammolarni yechish qobiliyatlari bilan bog'liq texnologiyani ifodalaydi. SI, kompyuterlarga insonlar kabi o'rganish, tushunish, ma'lumotlarni tahlil qilish va muammolarni yechish qobiliyatlarini beradi.

Sun'iy intellektning asosiy maqsadi, insonlarning kognitiv va intellektual vazifalarni bajarishda yordam berishdir. Bu texnologiya, ma'lumotlarni qidirish va tahlil qilish, ta'lim olish, nutqni tushunish, so'zlar bilan muloqot qilish, tasvirni tushunish va boshqa bir qator intellektual vazifalarni bajarishda ishlatiladi.

Sun'iy intellekt texnologiyasi, algoritmlar, ma'lumotlar analizi, avtomatlashtirilgan ta'lim modellari va boshqa mexanizmlar yordamida ishlaydi. Bu

texnologiya, barcha sohalarda o'rnatilishi mumkin: tibbiyot, avtomobil sanoati, xususiyatlar analizi, finanslar, ma'lumotlar analizi va boshqalar.

Sun'iy intellekt texnologiyasining iste'molchilari uning kuchli hisoblash va analitik qobiliyatlari, tezlik, to'g'ri vaqtda ma'lumotlarni qidirish va tahlil qilish imkoniyatlaridan foydalanishadi. Bu, muammolar yechishda va qarorlar qabul qilishda insonlar uchun yordamchi bo'lib xizmat qiladi.

Bundan tashqari, Su'niy intellekt texnologiyasi etik muammolar bilan bog'liq ham bo'lishi mumkin. Bu tarz texnologiyalar etik standartlarga rioya qilish, ma'lumotlarni to'g'ri va amonatli saqlash, shaxsiylik muhofazasi va boshqa masalalarda muhimdir.

Sun'iy intellektning rivojlanishi va iste'molining kengayishi bilan, bu soha yana ko'proq e'tibor talab etadi va o'ziga xos muammolarni yechishga doir yangiliklar va tadqiqotlar davom etmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyasining kelajakda ko'proq sohalar uchun potensialga ega ekanligi nazarda tutilganda, bu soha ustida tadqiqotlar va ijtimoiy muhokamalar yanada o'sishi kutilmoqda. Sun'iy intellekt, insonlarga yordam berish va muammolar yechishda o'rnatilgan bo'lsa-da, bu texnologiyani etik va huquqiy aspektlarga e'tibor bergan holda rivojlantirish va qo'llash muhimdir.

Bugungi kunda sun'iy intellekt (SI) hayotimizda muhim o'rni bor. Sun'iy intellekt, kompyuterlarni o'zlashtirilgan intellektual qobiliyatlar bilan donatadi va ularga o'rganish, tushunish va muammolarni yechish imkonini beradi. Bu texnologiya, bir nechta sohada amalga oshirilishi mumkin va har kuni bizning hayotimizni o'zgartirishda katta ro'lini o'ynaydi.

Sun'iy intellekt, avtomatizatsiya va avtomatik jarayonlarni yanada rivojlantiradi. Mashinalarning o'z-o'zini boshqarish, ma'lumotlarni tahlil qilish, tanlov va tavsiyalar berish, ma'lumotlar bazalarini ishlatish va boshqalar kabi vazifalarni SI muvaffaqiyatli bajarishi mumkin. Bu, bizga vaqt va energiya tejash imkonini beradi va bizning faoliyatlarimizni sifatliroq va samaradorroq qiladi.

Sun'iy intellekt ayniqsa tibbiyot sohasida katta o'rni bor. Tahlil qilish algoritmlari va ma'lumot analizi sayohatchiliklarga to'g'ri kelishi mumkin, shuningdek, tibbiy ma'lumotlar bazalaridan foydalanib, tanlov va davolash jarayonlarini yaxshilashga yordam beradi. Bu, tibbiyot sohasidagi xizmatlarni yaxshilash, xatolarni aniqlash va davolashning samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Sun'iy intellekt, transport sohasida ham o'rni bilan ajralib turmaydi. Avtomobillarga o'z-o'zini boshqarish tizimlari, navigatsiya va yordam beruvchi tizimlar, avtomatik haydovchi yordamchilar kabi bir nechta imkoniyatlarni amalga oshirishda SI muhim rol o'ynaydi. Bu, transport sohasidagi xavfsizlik, samaradorlik va komfortni oshirish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt texnologiyasi energiya sohasida ham o'rni bor. Energiya iste'molchilarining isrofni kamaytirish, tarmoqlarni boshqarish va energiya tizimlarini optimallashtirishda Sun'iy intellekt muhim ro'l o'ynaydi. Bu, energiya iste'molchilarini yaxshilash, energiya isrofni kamaytirish va energiya tejashda katta ahamiyat tashkil qiladi.

Sun'iy intellekt (SI) kompyuterlarni o'zaro aloqalar yaratish, ma'lumotlarni tahlil qilish, maslahatlarni berish va xatolarini tuzatishning avtomatik usullarini o'rganuvchi soha hisoblanadi. Sun'iy intellektning zararli va foydali tomonlari mavjud. Quyidagi maqolada, bu tomonlar haqida batafsil ma'lumot berilgan.

Foydali tomonlari:

1.O'z-o'zini o'rganish: SI, ma'lumotlarni o'zining o'zgartirishga qodir bo'lgan algoritmlar orqali tahlil qilish va o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, yangi bilimlar va sohalarda innovatsiyalarni tezroq amalga oshirishga yordam beradi.

2. Xatolarini tuzatish: SI, avtomatik ravishda xatolarini tuzatib berish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, kompyuter dasturlarida xato qilinishining oldini olishga yordam beradi va ish jarayonlarini isloh qilishni osonlashtiradi.

3. Avvalgi ma'lumotlardan foydalanish: SI, avvalgi ma'lumotlardan foydalanib, yangi vazifalarni yechishda o'zining natijalarini yaxshilashga yordam beradi. Bu, ma'lumotlarni tahlil qilish va ma'lumotlardan foydalanishning yuqori darajada optimallashtirilgan usullarini o'rganishga imkon beradi.

4.Avtomatlashtirish: SI, avtomatlashtirishni osonlashtiradi va tezroq jarayonlarni bajarishga yordam beradi. Bu, kompyuterlarning ishlarini avtomatlashtirish orqali ish faolligini oshiradi va odamlarning vaqt va resurslaridan tejashlarini ta'minlaydi.

Zararli tomonlari:

1.Mahsulot ishlab chiqarishning yo'qolishi: SI, avtomatlashtirish va o'z-o'zini o'rganish imkoniyatlaridan foydalanib, bizga juda ko'p xizmatlarni taklif qilishi mumkin. Bu esa, odamlarning ish faolligini pasaytirishi va ish o'rinlarini yo'q qilishi mumkin.

2.Ma'lumotlarni to'play olmaslik: SI, internetda va boshqa manbalar orqali keng tarqalgan ma'lumotlarni to'play oladi. Bu ma'lumotlardan foydalanishda xavfsizlik muammolarini keltirishi mumkin va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishga zarar yetkazishi mumkin.

3.Etik muammolar: SI, axborot va ma'lumotlarni tahlil qilishda, axborotlarni to'play oladigan algoritmlar va ma'lumotlar o'zgartirishining etik muammolarni keltirishi mumkin. Bu esa, shaxslar va jamiyat uchun muammolar yaratishi mumkin.

4.Avvalgi ma'lumotlardan foydalanishning xato natijalari: SI, avvalgi ma'lumotlardan foydalanib, yangi vazifalarni yechishda xato natijalar berishi mumkin. Bu esa, yangilash ma'lumotlar va noaniqlikka olib kelishi mumkin. Sun'iy intellektning zararli va foydali tomonlari mavjud bo'lib, ularni tushuntirish va boshqarish uchun etik qoidalarni amalga oshirish kerak. Foydali tomonlardan foydalanish orqali, SI dunyosida innovatsiyalarni tezroq amalga oshirish va ish faolligini oshirish mumkin. Zararli tomonlardan himoya qilish orqali esa, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va etik muammolarni oldini olish mumkin.

FOIDALANILADIGAN ADABIYOTLAR:

1.H.N.ZAYNIDDINOV, T.A.XO'JAQULOV,M.P.ATADJONOV "SUN'IY INTELEKT"

2.Q.A.BEKMURATOV "SUN'IY INTELEKT"

3.Qosimov S.S. Axborot texnologiyalari. – T.: Aloqachi, 2006 – 369 b.

4.Xachaturova Ye.M., Kimizbayeva O.E. Uchebnoye posobiye po kursu "Ekspertnie sistemi" – TUIT NMM Aloqachi, Tashkent 2006.-105 s.

5.Yuldashov, I., & G'oyuzarov, G. (2021). A NEED TO IMPROVE THE INSTITUTIONAL SYSTEM FOR INCREASING THE SOCIAL ACTIVITY OF YOUNG PEOPLE AT THE STAGE OF DEVELOPMENT. Интернаука, (12-3), 1819.

6.Каримов, У., & Каримова, Г. (2021). АХБОРОТ ОКИМИ ВА АХБОРОТ МАДАНИЯТИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ. Scientific progress, 2(3), 743-750.

7.Пулатов, Г. Г., & Мадалиева, Г. А. (2018). ИССЛЕДОВАНИЕ СВОЙСТВ КАУСТИК ПРИ ПОМОЩИ MAPLETS. In ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ НА УКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 30-32).

8. Пулатов, Г. Г., & Хакимова, К. А. (2018). ТИПОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ. In ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ НА УКИ И ОБРАЗОВАНИЯ (pp. 33-35).

4. НУРАЛИЕВА, Д. THE IMPORTANCE OF FAMILY RELATIONS IN THE FORMATION OF CHILD PERSONALITY. UNIVERSITETI XABARLARI, 2019,[1/1] ISSN 2181-7324.

5. Nuraliyeva, D. M. (2021). PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE TO FAMILIES ON THE VERGE OF DIVORCE. Экономика и социум, (10 (89)), 186-189.

6. Mampurjonovna, N. D. (2022). NIKOH OLDI OMILLARI VA OILA QURISH MOTIVLARINING IJTIMOY PSIXOLOGIK XUSUSIYALARI: Nuralieva Dildora Mampurjonovna Farg 'ona davlat universiteti psixologiya kafedrasida psixologiya fanlari bo 'yicha falsafa dokori (PhD). Asqarova Odinaxon Mamatxonovna Psixologiya magistratura yo 'nalishi 2-kurs talabasi. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (12), 312-316.

7. Нуралиева, Д. М. (2022). OILALARGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO 'RSATISHNING IJTIMOY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI: Нуралиева Дилдора Мамуржоновна ФарДУ психология фанлари бўйича фалсафа доктори,(PhD). Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (11), 370-377.

8. Mampurjonovna, N. D. (2022). O'SPIRINLARDA MA'NAVIY QADRIYATLARNI SHAKLLANISHIDA OILA MUXITINI TUTGAN O'RNI: Nuraliyeva Dildora Mampurjonovna FarDU psixologiya fanlari bo'yicha falsafa dokori,(PhD) Kenjayeva Dilnozaxon Sadirdinovna Psixologiya (faoliyat turlari bo'yicha) 2-kurs magistranti. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (12), 293-298.

9. Axrorov, P. Q., & Nuraliyeva, D. M. (2022). AMERIKA PSIXOLOGIYA MAKTABI NAMOYONDALARINING ZAMONAVIY TADQIQOTLARINING OZIGA XOS JIHATLARI. Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования, 1(10), 59-61.

10. Mamurjonovna, N. D., & Ergashova, Z. (2022). SOCIAL PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE CRIMINAL PERSONALITY. *World Bulletin of Social Sciences*, 16, 140-143.
11. Mamuroonovna, N. D., & Abdulloh, X. (2022). PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF CRIME IN ADOLESCENCE. *Uzbek Scholar Journal*, 10, 550-554.
12. Mamurjonovna, N. D. (2023). EMPIRICAL STUDY OF ETHNIC IDENTITY IN PERSONS BORN IN HETERO-NATIONAL FAMILIES. *Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence*, 2(5), 555-558.
13. Ma, N. D. M. M. M. (2023). TEACHING INFORMATION ANALYSIS BY DEVELOPING CREATIVE THINKING IN CHILDREN. *Confrencea*, 6(6), 213-222.
- Nuralieva, D. (2023). SOCIAL PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF ETHNIC IDENTITY IN PERSONS BORN IN HETERO-ETHNIC FAMILIES. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(9), 79-82.
12. Siddiqov, B. S., & Mexmonaliyev, S. N. (2022). PEDAGOGIK AMALIYOTNING BO ‘LAJAK O ‘QITUVCHINING KASBIY TAYYORGARLIK FAOLIYATIDA TUTGAN O ‘RNI. *Academic research in educational sciences*, 3(1), 10-16.
13. Siddikov, B. S. (2023). MORAL VIEWS OF HUSSAIN VOIZ KOSHIFI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(4-2), 39-42.
14. MAZMUNI, T. M. A. J. V. Sh. N. Mexmonaliyev–Farg ‘ona davlat universiteti 2-bosqich magistranti SS Evatov–Farg ‘ona davlat universiteti o‘qituvchisi OA Tursunov–Farg ‘ona politexnika instituti akademik litsey o‘quvchisi. *FARG ‘ONA DAVLAT UNIVERSITETI*, 275.
15. Abdixalimovich, A. F., & To‘lqinovich, M. T. L. (2023). YOSH KADRLARNI O ‘QITISH DIDAKTIKASINING ZAMONAVIY TALABLARI. *PEDAGOG*, 6(4), 110-114.
16. Abdixalimovich, A. F. (2023). MINALI MAYDONLARDAN YO ‘L OCHIB O ‘TISH USULLARINI O ‘RGANISH METODLARI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(9), 65-72.
17. Abdixalimovich, A. F. (2023). YOSHLARDA HARBIY BILIM VA FAOLIYATINI SHAKILLANTIRISHNING IJTIMOY FALSAFIY XUSUSIYATLARI. *O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(22), 148-153.
18. Азимов, Ф. А. (2023). СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ВОЕННЫХ ЗНАНИЙ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МОЛОДЕЖИ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(13), 361-364.
19. Азимов, Ф. А. (2022). ПАТРИОТИЗМ ОЧЕНЬ ЦЕНИТСЯ. *O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(12), 975-977.
20. Азимов, Ф. А. (2023). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ПРОЦЕСС ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ-РУКОВОДИТЕЛЕЙ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(13), 365-368.
21. Abdixalimovich, A. F. (2023). HARBIY XIZMATCHILARDA KO ‘NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH. *O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(22), 154-156.